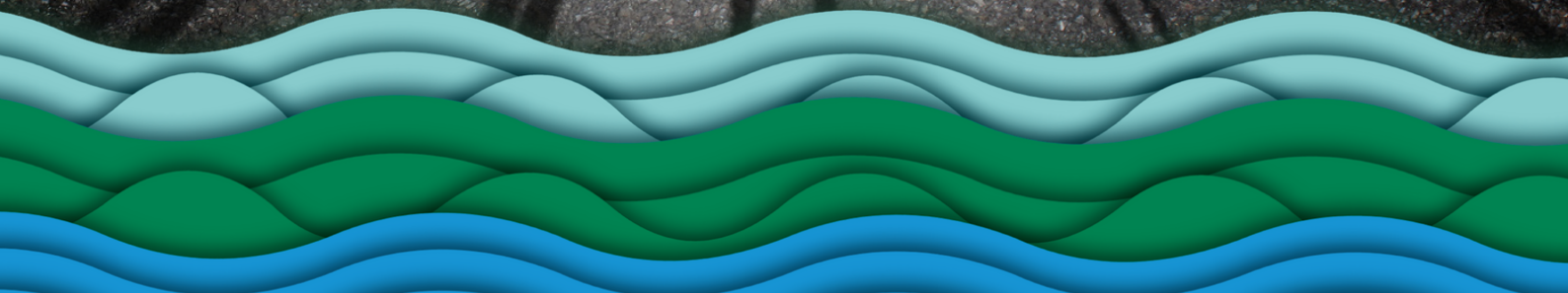

Як підвищити ефективність оцінки впливу на довкілля в Україні?

Policy paper

Як підвищити ефективність оцінки впливу на довкілля в Україні?

Policy paper

Executive summary

Досвід участі ЕПЛ у процедурі оцінки впливу на довкілля (ОВД) показав, що впровадження цього, безумовно прогресивного і вкрай важливого, механізму на даному етапі супроводжується низкою системних проблем. Передусім, йдеться про низьку якість абсолютної більшості звітів з ОВД, яка не дозволяє належно оцінити поточний стан довкілля на території планованої діяльності та вплив на нього, та часті випадки проведення ОВД на завершальних етапах проектування, коли основні альтернативи вже було обрані і затверджені.

Іншою ключовою проблемою є низький рівень інституційної спроможності уповноважених органів щодо видачі якісних висновків з ОВД, спричинений нестачею кваліфікованих експертів та фактичним зобов'язанням уповноваженого органу видати висновок з ОВД навіть в умовах подання дуже неякісного звіту з ОВД, якщо при цьому було подано повний пакет документів і дотримано формальних вимог профільного Закону про ОВД. Уповноважений орган навіть не має можливостей встановити на практиці завідомо неправдиву інформацію у звіті та на основі цього видати неупереджений висновок.

А досить недосконалий функціонал Єдиного реєстру з ОВД та ускладнений доступ до матеріалів післяпроектного моніторингу і відсутність фактичного використання результатів цього моніторингу доповнюють картину системних проблем у сфері оцінки впливу на довкілля.

Для їх комплексного вирішення авторами пропонується запровадити важливі законодавчі та процедурно-технічні зміни. Зокрема, необхідно розширити перелік законодавчих підстав надання відмови у видачі висновку з ОВД та деталізувати підстави надання висновку з ОВД про недопустимість провадження планованої діяльності. Крім цього, варто забезпечити оперативне впровадження на практиці Наказу Міндовкілля про забезпечення участі експертів у здійсненні оцінки впливу на довкілля, забезпечити встановлення більш суворих екологічних умов планованої діяльності у висновках з ОВД, зокрема щодо післяпроектного моніторингу. А також забезпечити публікацію матеріалів такого моніторингу у Єдиному реєстрі з ОВД, розширити можливості пошуку справ у цьому реєстрі та інтегрувати його з іншими дотичними відкритими реєстрами.

Вжиття запропонованого комплексу заходів дозволить значно підвиити і ефективність самої процедури ОВД, і можливості для участі громадськості та громадського контролю в сфері оцінки впливу на довкілля.

Методологія дослідження

1. Аналіз та систематизація матеріалів окремих справ із Єдиного реєстру з ОВД та власного досвіду участі в процедурі.
2. Порівняння інформації щодо різних справ ОВД, загальна оцінка роботи Єдиного реєстру з ОВД та виявлення ключових проблемних моментів, які характерні для процедури ОВД в наш час.
3. Синтез рекомендацій для комплексного вирішення виявлених проблем.

Мета: підвищення ефективності процедури оцінки впливу на довкілля через виявлення системних недоліків у практиці застосування та окреслення законодавчих, інституційних і практичних заходів для їхнього подолання.

Вступ

Процедура оцінки впливу на довкілля (далі також ОВД) була впроваджена в Україні 18 грудня 2017 року, коли був введений в дію Закон України «Про оцінку впливу на довкілля»¹, прийнятий на виконання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС та з метою впровадження (далі – Закон) в Україні положень Директиви 2011/92/ЄС Європейського Парламенту та Ради про оцінку впливу окремих державних і приватних проектів на навколишнє середовище². Цей Закон передбачив обов'язкове проведення прозорої процедури оцінки впливу на довкілля цілої низки видів діяльності, які можуть мати значний негативний вплив на довкілля. На впровадження Закону Кабінет Міністрів України³ затвердив Порядок ведення Єдиного реєстру з оцінки впливу на довкілля (далі – Єдиний реєстр), який накопичує всі документи, що надходять до уповноважених органів (Міндовкілля та екологічні підрозділи у структурах облдержадміністрацій) в процесі здійснення ОВД.

За понад 3,5 роки від введення в дію процедури ОВД в Єдиному реєстрі зареєстровано 5794 справи з ОВД⁴. Досвід залучення громадськості (зокрема й авторів цієї записки) до низки справ з ОВД дозволив виявити і значні переваги від запровадження цієї процедури, і суттєві недоліки практики застосування законодавчих рішень. Дана аналітична записка присвячена опису основних недоліків практики застосування ОВД та пошуку оптимальних шляхів їх усунення.

Опис проблем в сфері ОВД

1. Низька якість абсолютної більшості звітів з ОВД

1.1. Формальний підхід до дослідження поточного стану довкілля

Досвід участі авторів у процедурі ОВД показує, що більшість звітів з оцінки впливу на довкілля готуються неякісно. Дуже часто звіти з ОВД не включають актуальні дані про поточний стан компонентів довкілля на відповідній території, на які очікується значний негативний вплив планованої діяльності. Особливо це актуально для біорізноманіття. Звіти з ОВД у переважній більшості випадків не містять науково обґрунтованої оцінки впливів планованої діяльності – лише загальні судження авторів.

Так, звіти з ОВД рубок лісу, розчистки річок, будівництва гідроелектростанцій, або видобутку корисних копалин (категорії, які найчастіше аналізувались авторами цього полісі) зазвичай містять загальний опис стану довкілля (включаючи стан біорізноманіття, водних

¹ Закон України «Про оцінку впливу на довкілля», від 23 травня 2017 року, № 2059-VIII <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2059-19#Text>

² Directive 2011/92/EU of the European Parliament and of the Council of 13 December 2011 on the assessment of the effects of certain public and private projects on the environment Text with EEA relevance <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A32011L0092>

³ Про затвердження Порядку передачі документації для надання висновку з оцінки впливу на довкілля та фінансування оцінки впливу на довкілля та Порядку ведення Єдиного реєстру з оцінки впливу на довкілля. Постанова КМУ від 13 грудня 2017 р. № 1026 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1026-2017-%D0%BF#Text>

⁴ Станом на 29 липня 2021 року

ресурсів, ґрунтів та клімату) відповідної області, де планується діяльність, але не містять даних про стан цих довкілля (та відповідних його компонентів) безпосередньо в районі впливу планованої діяльності. Під час планування діяльності для наукової обґрунтованості звіту з ОВД, в умовах відсутності попередніх досліджень, необхідним є проведення польових досліджень території впливу планованої діяльності в межах природних екосистем (ліси, річки, болота, степи тощо). Це обумовлено тим, що різні види флори та фауни розселяються з урахуванням необхідних саме для них екологічних факторів (сукупність таких факторів формує природні оселища видів). Тому, різні види зустрічають вкрай нерівномірно навіть по території окремого лісового масиву чи річки, не кажучи вже про такі великі території як адміністративні одиниці (район чи область). Натомість польові дослідження надають можливість встановити та скласти опис загального стану біорізноманіття та виявити охоронювані види і оселища. Однак, на практиці такі дослідження проводяться вкрай рідко, натомість використовуються загальні дані по регіону, або вкрай застарілі чи неякісні дані.

Для прикладу, при підготовці звіту з ОВД розробки Озеряньського родовища торфу на Житомирщині⁵, що являє собою малопорушений болотний масив, не було проведено жодних польових досліджень стану біорізноманіття, а характеристика рослинного покриву у звіті з ОВД була подана за дослідженнями 1957 року. Крім цього, авторами звіту взагалі не було наведено інформації про депонування та очікувані викиди вуглецю в межах планованого торфовидобутку, хоча науково визнаним є факт, що торфовища є одним із найбільш «надійних» акумуляторів вуглецю в межах біосфери, а їх осушення – джерелом значних викидів парникових газів⁶.

Інший приклад – звіт з ОВД суцільних рубок лісу Звірівського лісомисливсько господарства⁷ у межах скасованого заказника «Зубр»⁸. У додатках до цього звіту були наведені переліки виявлених на території підприємства рідкісних видів флори і фауни, охоронюваних згідно національного законодавства та міжнародних договорів. Однак, дані про територіальне розташування цих видів були відсутні, що не дозволило оцінити ані стан популяцій та розселення цих видів, ані вплив на їх стан запланованих на конкретних ділянках рубок. Крім цього, звітом з ОВД було передбачено відновлення функціонування гідролісомеліоративної мережі для діяльності підприємства, однак не наведено жодної оцінки впливу на довкілля такої меліорації.

При цьому, розробники звітів з ОВД часто ігнорують розроблені Міндовкіллям методичні рекомендації з розробки звітів з ОВД. Зокрема, для рубок лісу такі рекомендації були затверджені 2 березня 2020 року. Однак, те ж саме Звірівське ЛМГ у своєму звіті, який був опублікований 22 вересня 2020 р., при оцінці впливу на біорізноманіття не використано жодну із категорій, за якими його варто оцінювати згідно рекомендацій Міндовкілля.

Більш-менш якісні дослідження стану довкілля та впливу на нього у звітах з ОВД зустрічаються досить рідко. Переважно, йдеться про проекти, що реалізуються із залученням європейських коштів чи коштів міжнародних фінансових установ (ЄБРР, і т. д). Наприклад, у звітах з ОВД щодо багатьох проектів будівництва вітроелектростанцій (ВЕС) дійсно наводяться

⁵ Номер реєстраційної справи 201911234861 <http://eia.menr.gov.ua/uk/case/id-4861>

⁶ Peatlands, climate change mitigation and biodiversity conservation. Policy brief. Nordic Council of Ministers, 2015 <http://dx.doi.org/10.6027/ANP2015-727>

⁷ Номер реєстраційної справи 20205215841. Міндовкілля призначило по цій справі додаткову ОВД, і найближчим часом очікується рішення щодо висновку з ОВД по додатковій процедурі цього підприємства - № 20211157275

⁸ Заказник було створено рішенням Волинської облради від 18.08.2000 р. на площі 5 530 га. Рішенням облради від 31.07.2014 №27/64 площу заказника було збільшено до 10 043,6 га, а рішенням Волинського окружного адміністративного суду від 24 березня 2017 року у справі № 803/312/17 рішення Волинської облради про розширення заказника було скасоване. Тим не менш, екологічна цінність тимчасово включеної до складу заказника території залишилась незмінною, незважаючи на її юридичний статус.

детальні дані по дослідженню стану довкілля⁹, в тому числі популяцій птахів та кажанів на територіях планованої діяльності, які є найбільш вразливими групами тварин щодо впливу ВЕС.

Однак, і тут є винятки. Наприклад, звіт з ОВД проекту будівництва і експлуатації ВЕС потужністю 500 МВт на півдні Запорізької області, на східному березі Молочного лиману¹⁰ містить певні дані щодо досліджень стану птахів на території планованої діяльності. Але у звіті з ОВД відсутні картосхеми розташування ділянок частини спостережень, що не дозволяє зробити висновок про репрезентативність таких спостережень саме щодо такого проекту. Не оцінено і числову ймовірність зіткнень птахів та кажанів із турбінами ВЕС, хоча така оцінка для птахів робилась раніше в звітах з ОВД схожих проектів¹¹. Крім цього, автори звіту жодним чином не врахували і не оцінили кумулятивний вплив проекту будівництва 3-х ВЕС, потужністю 800 МВт, на західному березі Молочного лиману. Хоча по всіх трьох проектах звіти з ОВД були опубліковані із різницею у декілька місяців¹⁶.

Завдяки активній участі громадськості¹², а також затвердженню методичних рекомендацій щодо підготовки звітів з ОВД¹³, останнім часом все більше звітів з ОВД включають певні дані наукових досліджень в межах планованої діяльності. Тим не менш, потрібно ще чимало часу та зусиль з боку як громадських активістів, так і відповідальних чиновників, щоб комплексна оцінка впливів на довкілля стала реальним стандартом під час написання звітів з ОВД.

1.2 Переважання у звітах з ОВД плагіату звітів інших суб'єктів господарювання

Ще одним аспектом проблеми є плагіат звітів з ОВД, коли один розробник копіює більшість інформації зі звіту іншого, який вже отримав позитивний висновок з ОВД. Особливо поширено це серед лісгоспів, під час проведення ОВД суцільних рубок лісу, про що наша організація вже писала в окремому документі, присвяченому виключно ОВД рубок¹⁴. Тим не менш, випадки плагіату звітів та їх копії з інших проектних документів зустрічаються також в інших сферах, як-от розчистка річок, видобуток корисних копалин.

При цьому, зустрічаються і випадки, коли одне підприємство реалізує декілька схожих проектів і готує по них практично ідентичні звіти з ОВД. Так, ТОВ «Ренер» запланувало побудувати 2 дериваційні міні ГЕС на витоках Білої Тиси у Рахівському районі. Хоч це і виглядає, як єдиний проект, але фактично проводилось 2 окремих процедури ОВД¹⁵, в ході яких було підготовлено майже на 100% ідентичні звіти з оцінки впливу на довкілля. Водночас, у жодному зі звітів не було оцінено кумулятивний вплив одночасного будівництва та експлуатації обох ГЕС

⁹ Приклади звітів, по яких можна говорити про відносно задовільну якість звітів, відносяться до справ із реєстраційними номерами:

¹⁰ Номер реєстраційної справи 20208196448. Молочний лиман є водно-болотним угіддям міжнародного значення, що охороняється згідно Рамсарської конвенції, належить до важливого континентального міграційного шляху птахів, а також входить до складу Приазовського НПП, що одночасно є об'єктом Смарагдової мережі Європи – мережі територій особливого природоохоронного значення, створеної для виконання Бернської конвенції.

¹¹ Наприклад, такі дані містяться у звітах з ОВД проектів будівництва ВЕС «Зофія 2» та «Зофія 3», номери реєстраційних справ 2020335424 та 2020335423, відповідно.

¹² Наприклад, до майже кейсів ОВД рубок лісу подає свої пропозиції ГО «Українська природоохоронна група», ГО «Save Dnipro» регулярно долучається до ОВД великих промислових підприємств та залучає до цих процедур інших небайдужих активістів. Працівники ЕПЛ теж регулярно долучаються до участі в ОВД проектів, які пов'язані зі значною загрозою для природних територій або місцевих жителів.

¹³ 15 березня 2021 року Міндовкілля затвердило Загальні методичні рекомендації щодо змісту та порядку складання звітів з оцінки впливу на довкілля <https://mepr.gov.ua/documents/3342.html>

¹⁴ Вплив (не)допустимий: як покращити оцінку впливу рубок на довкілля? Аналітична записка. МБО «Екологія-Право-Людина» та ГО «Українська природоохоронна група» http://epl.org.ua/wp-content/uploads/2020/06/OVD_rubok_lisu_versiya_OK_clean_posylannya_1.pdf

¹⁵ Номер реєстраційних справ 20206266011 та 20206266012

на екологічний стан верхів'я Білої Тиси. Хоча наведені у звітах дані дозволяють зрозуміти, що йдеться про зменшення водності на 80% у межений період. У цій ситуації Закарпатською ОВД було призначено додаткові процедури ОВД по обох справах¹⁶.

1.3 Відмова суб'єктів господарювання публікувати у звітах з ОВД важливі відомості про стан біорізноманіття

Ще одним аспектом проблеми, про який варто згадати, є поширені випадки відмови суб'єктів господарювання публікувати у звітах з ОВД результати досліджень з виявлення локалітетів охоронюваних видів флори та фауни. Дійсно, Закон України «Про Червону книгу України» не дозволяє публікацію відомостей про точне місце перебування (зростання) об'єктів Червоної книги України, якщо це може призвести до погіршення умов охорони та відтворення цих об'єктів.

Однак, приховується також інформація про локалітети регіонально рідкісних і міжнародно охоронюваних видів, а також охоронюваних оселищ, хоча це не вимагається Законом. Перш за все, це стосується проєктів рубок лісу, видобутку корисних копалин в межах природних територій, або розчистки (берегоукріплення) річок. Наприклад, у звіті з ОВД Висоцького лісгоспу додаток зі звітом про науково дослідну роботу з виявленням охоронюваних видів флори і фауни та природних оселищ взагалі не наводиться (автори обмежились лише згадкою про нього та титульною сторінкою)¹⁷. Така практика є хибною, оскільки уповноважений орган не може перевірити правдивість наданої суб'єктом господарювання інформації про стан таких видів і оселищ, а також встановити, чи не проводиться планована діяльність безпосередньо на тих ділянках, де вона може завдати шкоди охоронюваним видам та оселищам.

2. Низький рівень інституційної спроможності уповноважених органів щодо видачі якісних висновків з ОВД.

Для того, щоб видати якісний та неупереджений висновок з ОВД, чиновник з уповноваженого органу має детально проаналізувати відповідний звіт з ОВД, а також зауваженні і пропозиції громадськості до нього на предмет як дотримання вимог закону щодо структури такого звіту, наповненості відповідних розділів звіту, і особливо якості самої оцінки впливу на довкілля.

Однак, враховуючи велике різноманіття видів діяльності, які підлягають ОВД (більше 30 видів, які розглядає уповноважений центральний орган – Міндовкілля, і понад 90, що зазвичай¹⁸ підпадають під розгляд уповноважених територіальних органів), і те, що чиновники уповноважених органів не можуть бути фахівцями щодо всіх цих видів діяльності¹⁹, аналіз звітів з ОВД часто обмежується перевіркою лише дотримання у звіті з ОВД формальних вимог законодавства: наявності всіх необхідних розділів, відповідно до ч. 2 ст. 6 ЗУ про ОВД, розгляду

¹⁶ Як ОВД допомагає зберігати річки: Закарпатська ОДА відмовила у спорудженні для двох міні ГЕС на Рахівщині http://epl.org.ua/announces/yak-ovd-dopomagaye-zberigaty-richky-zakarpatska-oda-vidmovyla-u-sporudzhenni-dlya-dvoh-mini-ges-na-rahivshhyni/?fbclid=IwAR3SUK5_WY79bvMlayLjFdkmQ-bn3GNizf6JY1VUvLorzDgBORHrGnhA0KY

¹⁷ Номер реєстраційної справи 20201237035.

¹⁸ Йдеться про види планованої діяльності та об'єкти, що належать до другої категорії (ч. 3 ст. 3 ЗУ про ОВД), по яких уповноваженим органом може бути і Міндовкілля, за умови, якщо планована діяльність може мати вплив на довкілля двох і більше областей, значний транскордонний вплив, стосується зони відчуження або зони безумовного (обов'язкового) відселення, або фінансуватиметься із залученням іноземних кредитів під державні гарантії.

¹⁹ Штатна чисельність Відділу оцінки впливу на довкілля Міндовкілля складає 6 осіб.

<https://mepr.gov.ua/content/struktura.html>

у звіті зауважень та пропозицій громадськості, або альтернатив планованої діяльності тощо. Водночас, якість звіту, наведених у ньому оцінок впливу і проведених перед цим досліджень стану довкілля може не враховуватись. Особливо це стосується екологічних підрозділів облдержадміністрацій, в яких працює в середньому біля 30 осіб, що відповідають за всю сферу охорони довкілля в області, з яких за ОВД зазвичай відповідає 4-5 осіб²⁰.

У зв'язку з цим, територіальні органи з більшою або меншою періодичністю видають відверто неякісні висновки з ОВД. Так, Житомирська ОДА ще у березні 2019 року видала позитивні висновки з оцінки впливу на довкілля щодо видобутку торфу відразу на трьох родовищах в межах області. Хоча, одне із них («Ямни») знаходиться на території Смарагдової мережі, а родовище «Плав-2» – безпосередньо на межі із Рівненською областю, а тому мало б проходити ОВД у Міндовкіллі²¹. У звітах з ОВД всіх 3-х справ відсутні дані про дослідження стану біорізноманіття на території планованого торфвидобутку.

Управління екології та природних ресурсів Черкаської ОДА визнало допустимим проєкт Білоусівської сільради із розчистки русла річки Чумгак на ділянці, 1 км протяжності якої співпадає із межею Білоусівського гідрологічного заказника, що розташовуються в заболоченій правобережній заплаві цієї річки²². Уповноважений територіальний орган просто повірив словам суб'єкта господарювання про відсутність негативного впливу на заказник і вирішив, що організація заїзду техніки до ділянки розчистки із протилежного від заказника берега буде достатньою умовою для провадження планованої діяльності. Хоча у звіті з ОВД жодним чином не було оцінено впливу поглиблення дна на гідрологічний режим території заказника, а також не було залучено науковців для дослідження біорізноманіття території планованої діяльності і очікуваного впливу на нього.

Ще складніша ситуація у Міндовкіллі, де, згідно із штатним розписом, у відділі ОВД працює всього 6 чиновників, незважаючи на те, що кількість справ, яка проходить через нього, у рази більша, ніж через будь-який уповноважений територіальний орган.

3. Неможливість з боку уповноваженого органу встановити завідомо неправдиву інформацію у звіті та видати неупереджений висновок

Попри те, що практика подання в звітах з ОВД завідомо неправдивої інформації (наприклад про поточний стан довкілля, або очікуваний вплив на нього) є досить поширеною, чиновники, які проводять ОВД, не застосовують таку підставу відмови у наданні дозвільного документа, як виявлення в документах, поданих суб'єктом господарювання, недостовірних відомостей. На думку Міндовкілля лише суд, але не чиновник, може встановити достовірність чи недостовірність відомостей.

В умовах відсутності спеціальних підстав для надання відмови у видачі висновку з ОВД, або видачі висновку з ОВД про недопустимість планованої діяльності, навіть у випадках сумнівів щодо якості звітів з ОВД, чиновники зазвичай, видають позитивний висновок із екологічними

²⁰ Наприклад, штатна чисельність Департаменту екології Одеської ОДА складає 29 осіб (зокрема 9 – у відділі, що відповідає за ОВД, земельні ресурси та біорізноманіття), Київської ОДА – 36 осіб (5 – відповідають за оцінку впливу на довкілля), Житомирської ОД – 28 осіб (5 – у відділі ОВД). У Дніпропетровській області 6 людей відповідають за ОВД та контроль природоохоронних заходів, у Волинській – 4 людини відповідають за ОВД і стратегічну екологічну оцінку (СЕО), у Львівській – 5. На Чернігівщині за ОВД відповідають 4 працівники, в Чернівецькій – всього 2. Варто пам'ятати, що реальна чисельність чиновників зазвичай є нижчою, ніж штатна!

²¹ Як Житомирська ОДА оцінює вплив на довкілля торфвидобутку? <http://epl.org.ua/announces/yak-zhytomyrska-oda-otsinyuye-vplyv-na-dovkillya-torfovydobutku/>

²² Реєстраційний номер справи 20203245557

умовами, які (на їх думку, або думку громадськості²³) мають пом'якшити вплив на довкілля, та/або призначають додаткову ОВД.

Також з боку чиновників поширена практика видачі «шаблонних» висновків з ОВД для однакових видів планованої діяльності, в яких змінюються лише назви підприємств, топоніми та кількісні показники планованої діяльності і впливу на довкілля. Типовим прикладом є висновки з ОВД рубок лісу для лісгоспів, які, зазвичай, взагалі не враховують якість наведених у звіті оцінок. Винятками можна вважати лише висновок для Дубенського лісгоспу²⁴, а також випадки, коли висновком призначалась додаткова процедура ОВД²⁵. Однак, висновки з ОВД для дев'яти лісових господарств на Рівненщині, які призначають додаткову ОВД²⁶, також особливо не відрізняються між собою – враховують лише загальну специфіку регіону (багато заболочених ділянок лісу), але не окремих лісгоспів.

Крім цього, більшість екологічних умов планованої діяльності, які наводяться у «позитивних» висновках, як лісгоспів, так і інших суб'єктів господарювання, стосуються дотримання вже існуючих вимог законодавства, а тому не несуть практичного значення.

Ще одним виміром проблеми є неможливість з боку уповноваженого органу відмовити у висновку з ОВД, або видати «негативний» висновок на підставі виявлення фактичного провадження планованої діяльності до процедури ОВД і замовчування цього факту у звіті з ОВД. Оскільки у чиновників немає можливості достовірно це встановити. Наприклад, на родовищі торфу «Велике Багно» (Волинь), згідно з матеріалами супутникових знімків, видобуток почався ще у 2018 році, хоча процедуру ОВД КП «Волиньприродресурс» розпочало лише у серпні 2019 року, а висновок з ОВД отримало у березні 2020 р.²⁷

Тривалий час проблемою була і відсутність рекомендацій щодо проведення власне оцінки впливу на довкілля (підприємства виходили лише із переліку обов'язкових складових звіту з ОВД, затвердженого ч. 2 ст. 6 ЗУ про ОВД). Лише 15 березня 2021 р. були затверджені загальні методичні рекомендації Міндовкілля щодо підготовки звітів з ОВД²⁸, які однак не застосовуються більшістю розробників звітів. Так, серед 12-ти відібраних випадковим чином звітів з ОВД, що були опубліковані в Єдиному реєстрі протягом 12 травня – 15 червня поточного року і стосуються різних категорій видів планованої діяльності²⁹, лише в 1-му є згадка про загальні методичні рекомендації Міндовкілля.

4. Проведення процедури ОВД на пізніх етапах проектування, коли основні альтернативи вже обрані.

²³ Оскільки ЗУ про ОВД дозволяє громадськості подавати зауваження та пропозиції як щодо звіту з ОВД, так і щодо планованої діяльності загалом, представники громадськості часто подають до уповноваженого органу пропозиції щодо умов висновку, які можуть допомогти зменшити негативний вплив планованої діяльності.

²⁴ Номер реєстраційної справи 202011196967

²⁵ Наприклад, висновки для Боярської ЛДС (номер реєстраційної справи 2019814216), Звірівського (20205215841) і Крижопільського (20211277316) лісгоспів.

²⁶ Дев'ять лісгоспів Рівненщини – на додаткову ОВД! <https://uncg.org.ua/dev-iat-lishospiv-rivnenshchyny-na-dodatkovu-ovd/>

²⁷ Чому волинська влада не хоче помічати незаконну діяльність КП «Волиньприродресурс»? <http://epl.org.ua/announces/chomu-volynska-vlada-ne-hoche-pomichaty-nezakonnu-diyalnist-kp-volynpryrodrresurs/>

²⁸ Наказ Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України «Про затвердження Загальних методичних рекомендацій щодо змісту та порядку складання звітів з оцінки впливу на довкілля» <https://mepr.gov.ua/documents/3342.html>

²⁹ Переглянуто звіти з ОВД щодо діяльності у сферах: металургійної промисловості, розробки кар'єрів і поводження промисловими відходами, лісового господарства, будівництва ГЕС та ВЕС, берегоукріплення та житлового будівництва. Номери реєстраційних справ: 20201217022, 20212177413, 202012247191, 20212247437, 20213177541, 2021487665, 20211297322, 2021217328, 202012127122, 20213177542, 20212167396, 20213157527.

Наприклад, під час ОВД рубок лісу лісгоспи слідує листу-роз'ясненню від Мінприроди³⁰, згідно із яким для рубок головного користування рішенням про провадження планованої діяльності вважаються затверджені матеріали лісовпорядкування та розрахункові лісосіки. Однак, через рекомендаційний характер цього листа, лісокористувачі по різному зважають на нього.

Наприклад, по Закарпатській області ще станом на середину липня 2020 року майже всі лісгоспи (17 із 19-ти) розпочали процедуру базового лісовпорядкування і до кінця 2020 року в них мали відбутись перші, або навіть другі, лісовпорядні наради³¹. Однак, за рік жоден із цих лісгоспів не розпочав ОВД планованих рубок. Більшість лісгоспів Житомирщини та Рівненщини проводили ОВД вже після затвердження матеріалів лісовпорядкування (планів ведення лісового господарства на 10 років). І хоч формально остаточні дозволи на рубки (лісорубні квитки) видавались вже після отримання висновків з ОВД, такий підхід нівелює можливість компромісів постійних лісокористувачів із громадськістю щодо територій, обсягів та способів рубок в ході ОВД, адже ці параметри вже затверджені матеріалами лісовпорядкування і не можуть бути суттєво скориговані. Єдиним способом врахування пропозицій громадськості щодо відмови від рубок на екологічно та соціально цінних ділянках лісу залишається накладення відповідних обмежень у висновках з ОВД. На що уповноважений центральний орган йде вкрай рідко, оскільки це веде до економічних втрат лісгоспів. Прикладом такої позиції Міндовкілля можна вважати висновок з ОВД суцільних рубок головного користування (РГК) для Дубенського лісгоспу, в якому надано заборону здійснювати суцільні РГК в дубових віком понад 150 років, а також у сирих ялинових лісах³², яких разом планувалось зрубати біля 35 га. При цьому, змінювати фонд РГК лісгоспу також було заборонено, що має призвести до певного скорочення загального обсягу рубок.

Проекти будівництва автодоріг також часто проходять ОВД вже після виділення земельних ділянок, а отже розгляд територіальних альтернатив є практично неможливим, навіть якщо будівництво призведе до знищення великих площ природних екосистем. Для прикладу, служба автомобільних доріг у Київській області у березні 2021 року розпочала процедуру ОВД³³ проєкту будівництва Великої кільцевої автомобільної дороги навколо Києва на ділянці між автодорогами державного значення М-06 Київ – Чоп та М-07 Київ – Ковель – Ягодин. У повідомленні про плановану діяльність зазначається 2 територіальних альтернативи прокладання цієї ділянки, однак в якості основної обирається та, для якої 12 км із 18 треба прокласти через лісовий масив, що призведе до знищення 40 га лісу³⁴. Єдиним обґрунтуванням такого варіанту наводяться висновки райдержадміністрацій від 2007 року.

Інший приклад: проєкт видобутку берилію під територією Поліського природного заповідника. ТОВ «Пержанська рудна компанія» придбала на аукціоні у квітні 2019 року спеціальний дозвіл на користування надрами за 76 млн гривень³⁵.

За цим фактом національною поліцією навіть здійснювалось досудове розслідування у кримінальному провадженні № 42019000000001012 від 07.05.2019³⁶ проти службових осіб Державної служби геології та надр України щодо зловживання службовим становищем, яке спричинило тяжкі наслідки охоронюваним законом правам, свободам та інтересам держави у вигляді негативного впливу на об'єкт природно-заповідного фонду.

³⁰ Лист роз'яснення Міністерства екології та природних ресурсів України №5/4-7/1665-16 від 15.02.2018

³¹ За даними Українського державного проєктного лісовпорядного виробничого об'єднання ВО «Укрдержліспроєкт»

³² Із типами лісорослинних умов В4, С4, D4.

³³ Номер реєстраційної справи 20212267453

³⁴ Десять гектарів лісу знищать у рамках будівництва дороги сумнівної необхідності <https://uncg.org.ua/budivnytstva-dorohy-sumnivnoi-neobkhidnosti/>

³⁵ Спеціальний дозвіл на користування надрами, Пержанське родовище. Prozorro Продажі <https://bit.ly/378yqd6>

³⁶ Ухвала у Єдиному державному реєстрі судових рішень <https://reyestr.court.gov.ua/Review/82576109>

Тим не менш, вже наприкінці серпня 2019 року у Єдиному реєстрі з ОВД було опубліковано звіт з оцінки впливу на довкілля щодо видобутку берилію на Пержанському родовищі, який зокрема передбачав видобуток під територією природного заповідника. А вже у 16 жовтня 2019 року Міністерство енергетики та природних ресурсів України видало висновок з ОВД, в якому визначило допустимою розробку Пержанського родовища берилію за результатами додаткової оцінки впливу на довкілля³⁷. Однак, станом на квітень 2021 року директор Пержанської рудної компанії повідомляв³⁸ на території родовища вже проводились бурові роботи та відбір матеріалу для технологічних досліджень. При цьому, директор підприємства не задував, що для початку повноцінної діяльності з видобутку берилію потрібно провести додаткову ОВД.

Також, у випадку розробки корисних копалин проектна документація до етапу ОВД часто включає як територіальне розташування, так і спосіб розробки, що не залишає місця для реальних альтернатив. Наприклад, АТ «Подільський цемент» планує розширювати існуючі межі кар'єру на Колубаївській ділянці суглинків, глин та мергелю Гуменецького родовища у Кам'янець-Подільському районі³⁹. Підприємство має спецдозвіл на користування надрами №1716 від 22.12.1998 р. на цю ділянку, тому не розглядає територіальних альтернатив. Технічні альтернативи у повідомленні про плановану діяльність теж не наводяться.

5. Проблеми, пов'язані з роботою Єдиного реєстру з ОВД.

В цілому, цей реєстр є досить зручним у користування та включає інформацію по всіх справах ОВД за понад 3,5 роки роботи. Однак, пошук за фільтрами «Назва підприємства або ЄДРПОУ» та «КОАТУУ» (Класифікатор об'єктів адміністративно-територіального устрою України) працює погано і часто не відображає запитуваних кейсів, навіть якщо вони є у реєстрі. Пошук за назвою, хоч і працює, але не дозволяє швидко знайти необхідні кейси, оскільки суб'єкти господарювання формують назву кейсу на свій розсуд і можуть не включати в неї вид планованої діяльності, і навіть назву свого підприємства. Окремий фільтр для пошуку за категорією виду планованої діяльності в реєстрі відсутній.

Крім цього, у реєстрі не вистачає інформації про статус отримання суб'єктом господарювання рішення про провадження планованої діяльності: спецдозволу на користування надрами, затверджених матеріалів лісовпорядкування та розрахункової лісосіки, дозволу на будівництво від Державної архітектурно-будівельної інспекції України тощо

6. Ускладнений доступ до даних післяпроектного моніторингу.

Уповноважений орган зазвичай призначає у висновку з ОВД здійснення післяпроектного моніторингу впливу планованої діяльності на довкілля, що включає дослідження безпосередньо перед, під час, або по завершенню планованої діяльності. Наприклад, для лісгоспів у висновках з ОВД стандартно прописується необхідність до початку планованої діяльності провести моніторинг наявності охоронюваних видів та оселищ у межах територій Смарагдової мережі. Крім цього, рубки у межах ділянок природного походження віком більше 120 років та площею понад 4 га дозволяються лише після проведення робіт з ідентифікації пралісів, квазіпралісів та природних лісів. Також лісгоспи мають надавати переліки виявлених під час провадження планованої діяльності місць зростання/проживання видів Червоної книги України.

³⁷ Номер реєстраційної справи 2019413271.

³⁸ Не потрібно їхати до Польщі: на Житомирщині запускають підприємство на 700 робочих місць – Рубрика <https://rubryka.com/article/interview-tanaj/>

³⁹ Номер реєстраційної справи 2021577818

Однак, матеріали такого моніторингу не оприлюднюються у реєстрі з ОВД, а лише надсилаються щорічно, або щопіврічно до уповноваженого органу. Громадськість може отримати доступ до таких матеріалів лише за відповідним запитом на отримання публічної інформації. Однак, враховуючи значний обсяг таких матеріалів, для отримання їх в повному обсязі представники громадськості мають або відшкодувати витрати на копіювання і друк, або самостійно здійснити копіювання, прибувши до уповноваженого органу. Зрозуміло, що це значно ускладнює доступ до цих даних для широкої громадськості, і фактично абсолютна більшість матеріалів післяпроектного моніторингу ніяк не використовується, а лише «припадає пилом» в архівах уповноважених органів.

Ціна нероблення

Існування вищезгаданих системних проблем процедури ОВД в Україні суттєво впливає на її якість та не дозволяє повною мірою отримати переваги для громадськості та бізнесу від імплементації цієї прогресивної процедури в національне законодавство України. Якщо вчасно не вирішити цих проблем, то ОВД ризикує стати чисто формальною процедурою для отримання дозволів на плановану діяльність із наперед визначеними результатами.

Низька якість звітів з ОВД та недостатній рівень інституційної спроможності уповноважених органів сприятимуть збільшенню корупційних ризиків у процедурі та її дискредитації, «в очах» як бізнесу, так і громадськості.

Крім цього, неврегулювання проблемних моментів процедури буде додатковим аргументом під час спроб лобістів від бізнесу вивести окремі сфери діяльності з-під дії ЗУ про ОВД. Такі спроби вже робились щодо суцільних рубок лісу понад 1 га⁴⁰, будівництва ядерних реакторів⁴¹, реконструкції та капітальної перебудови меліоративних мереж⁴².

Пропоновані рішення

1. «Регулювання» неякісних звітів з ОВД суворими екологічними умовами у висновках з ОВД, включаючи вимоги проведення післяпроектного моніторингу.

Чинне законодавство на сьогоднішній день фактично зобов'язує уповноважений орган видати висновок з ОВД навіть в умовах подання дуже неякісного звіту з ОВД. Можливості видачі висновку з ОВД про недопустимість провадження планованої діяльності також дуже обмежені. Разом з тим, висновок з ОВД не є простим дозволом, він також фіксує обов'язкові для суб'єкта господарювання екологічні умови провадження планованої діяльності. Саме тому, ми рекомендуємо уповноваженим органам користуватися законодавчою можливістю та, виходячи

⁴⁰ Проект Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо вдосконалення механізму оцінки впливу на довкілля при веденні лісового господарства – 5408-ІХ від 21.04.2021. Офіційний портал Верховної ради України http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=71738

⁴¹ Проект Закону про внесення змін до статті 5 Закону України "Про порядок прийняття рішень про розміщення, проектування, будівництво ядерних установок і об'єктів, призначених для поводження з радіоактивними відходами, які мають загальнодержавне значення" щодо змін у переліку додатків до проекту закону про розміщення, проектування та будівництво ядерної установки або об'єкта, призначеного для поводження з радіоактивними відходами, які мають загальнодержавне значення – 5146-ІХ від 24.02.2021. Офіційний портал Верховної ради України http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=71222

⁴² Проект Закону про організації водокористувачів та стимулювання гідротехнічної меліорації земель – 5202-ІХ від 04.03.2021. Офіційний портал Верховної ради України http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=71307

з оцінки впливу на довкілля планованої діяльності, зокрема величини та масштабів такого впливу, характеру, інтенсивності і складності, ймовірності, очікуваного початку, тривалості, частоти і невідворотності впливу, передбачених суб'єктом господарювання заходів, спрямованих на запобігання, відвернення, уникнення, зменшення, усунення впливу на довкілля, визначати конкретні та достатні екологічні умови її провадження. Іншими словами, якщо суб'єкт господарювання не провів належної оцінки впливу на певну складову довкілля та/чи не запропонував достатні природоохоронні заходи, встановлювати такому суб'єкту господарювання такі екологічні умови, які на думку уповноваженого органу гарантовано мінімізують, відвернуть чи усунуть усі можливі наслідки для довкілля від такої планованої діяльності.

Також варто ширше використовувати механізми післяпроектного моніторингу. В разі подання неякісного чи неповного звіту із ОВД, пропонуємо встановлювати суб'єкту господарювання вимоги із здійснення широкомасштабного післяпроектного моніторингу з метою виявлення будь-яких розбіжностей і відхилень у прогнозованих рівнях впливу та ефективності заходів із запобігання забрудненню довкілля та його зменшення. За результатами такого моніторингу – накладати на суб'єктів господарювання додаткові екологічні умови із вжиття заходів і дій із запобігання, уникнення, зменшення (пом'якшення), усунення та обмеження фактичного впливу господарської діяльності на довкілля.

2. Залучення до аналізу звітів з ОВД та підготовки висновків з ОВД, в тому числі екологічних умов, експертних комісій з ОВД.

Вирішити проблему із відсутністю технічного та наукового потенціалу у працівників уповноважених органів покликані експертні комісії з ОВД, можливість створення яких передбачена Законом. Зокрема, статтею 10 Закону передбачено, що з метою здійснення своїх повноважень у сфері ОВД уповноважені органи можуть утворювати експертні комісії з ОВД, а уповноважений центральний орган для цих потреб веде реєстр експертів, із числа яких призначаються члени комісій. Тим не менше, передбачені Законом положення про експертну комісію з оцінки впливу на довкілля, кваліфікаційні вимоги до експертів та порядок ведення реєстру експертів з оцінки впливу на довкілля, хоча і були напрацьовані разом із основними підзаконними нормативно-правовими актами у сфері ОВД іще в 2017 році затверджені уповноваженим центральним органом лише в липні 2021 року.

Очевидно, що кількість осіб, що працюють у відділах з ОВД і в міністерстві, і в територіальних уповноважених органах, не є достатньою для того, аби покрити всі сфери спеціальних знань, що можуть бути необхідні для оцінки допустимості усіх видів планованої діяльності, передбачених Законом, та розробки достатніх та ефективних екологічних умов. Адже для проведення ОВД можуть знадобитися промислові екологи, інженери, зоологи, ботаніки, геологи, хіміки, фізики, аграрії, ветеринари і навіть медики. Саме для надання фахової підтримки уповноваженим органам у сферах спеціальних знань Закон передбачає можливість створення і роботи експертних комісій з ОВД.

Така комісія з ОВД має бути постійно діючим органом при уповноваженому органі, експерти якого у різних формах (індивідуально чи колегіально) беруть участь у розгляді звітів з ОВД та іншої інформації про плановану діяльність, отриманої в ході процедури, та надають пропозиції і рекомендації до умов щодо обсягу досліджень та рівня деталізації інформації, що підлягає включенню до звіту з ОВД, висновків з ОВД, в тому числі, екологічних умов, що включаються до них, та звітів про громадське обговорення у галузях своїх спеціальних знань.

Згідно вимог Закону члени Комісії мають призначатися з числа експертів, внесених до Реєстру експертів з ОВД, що ведеться уповноваженим центральним органом. Із цього реєстру органи призначають строком на три роки членів Комісії у необхідній кількості з урахуванням

наявності/відсутності у них штатних спеціалістів, які володіють спеціальними знаннями та досвідом у відповідних галузях знань, необхідних для проведення фахової ОВД. Оскільки згідно з вимогами Закону відповідальність за проведення процедури та підготовку висновку з ОВД несе уповноважений орган, за результатами своєї роботи члени Комісії мали би готувати відповідні пропозиції і рекомендації, які хоча і не можуть бути обов'язковими для уповноваженого органу, але мають бути публічними.

На нашу думку, залучення широкого пулу фахівців до процедури ОВД дозволить якісніше розробляти адекватні екологічні умови для потреб конкретної планованої діяльності, а оприлюднення таких пропозицій і рекомендацій засобами реєстру з ОВД мінімізує ризик нехтування уповноваженим органом позицією залучених експертів. Сподіваємося, Міндовкілля оперативно напрацює базу експертів з оцінки впливу на довкілля, створить експертну комісію з ОВД при центральному уповноваженому органі та популяризуватиме переваги від залучення такої комісії до процедури ОВД серед уповноважених територіальних органів.

3. Розширення законодавчих підстав надання відмови у видачі висновку з ОВД та деталізації підстав надання висновку з ОВД про недопустимість провадження планованої діяльності.

Результати аналізу справ з ОВД за час роботи механізму показують, що загальні підстави для відмови у видачі документа дозвільного характеру, передбачені статтею 4-1 Закону України «Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності» малозастосовні до цієї складної за етапами та кількістю залучених суб'єктів процедури. Зокрема, цим законом встановлюється виключний перелік підстав для відмови у видачі, в тому числі, висновку з ОВД і ними є:

- подання суб'єктом господарювання неповного пакета документів, необхідних для одержання документа дозвільного характеру, згідно із встановленим вичерпним переліком;
- виявлення в документах, поданих суб'єктом господарювання, недостовірних відомостей;
- негативний висновок за результатами проведених експертиз та обстежень або інших наукових і технічних оцінок, необхідних для видачі документа дозвільного характеру.

Подання неякісного звіту з ОВД не можна, на жаль, вважати поданням неповного пакета документів, адже формально необхідний документ поданий; не можна такі звіти класифікувати як виявленням недостовірних відомостей, адже викладені у звіті відомості завжди є оцінками і прогнозами розробників, але не фактами, достовірність яким можна підтвердити чи спростувати. Також в ході процедури ОВД не проводяться будь-яких попередніх експертиз та обстежень або інших наукових і технічних оцінок, негативний висновок за результатами яких міг би слугувати підставою для відмови у видачі висновку з ОВД. Разом з тим, ситуацій, коли звіт з ОВД не містить навіть усіх передбачених розділів, що повинні згідно закону включатися до такого звіту, складають величезну частину усіх справ з ОВД, а відтак Міністерству необхідно шукати ефективні шляхи "відсіювання" таких справ навіть до етапу напрацювання екологічних умов провадження планованої діяльності.

Тим не менше, Закон України «Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності» дозволяє встановлюватися інші підстави для відмови у видачі документа дозвільного характеру спеціальними секторальними законами. У зв'язку із цим ми пропонуємо доповнити Закон в частині встановлення спеціальних підстав для відмови у видачі висновку з ОВД. Зокрема, пропонуємо таку підставу:

- порушення суб'єктом господарювання вимог законодавства до звіту з ОВД, що передбачені Законом.

У цьому контексті варто розглянути можливість запровадження такого елементу процедури, як попередній аналіз чи розгляд звіту з ОВД на предмет відповідності вимогам щодо такого звіту. Запровадження такого механізму надасть можливість суб'єктам господарювання оперативно виправляти недоліки звітів з ОВД, а це в свою чергу, знизить кількість відмов, вивільнить більше часу і ресурсів уповноваженому органу на підготовку екологічних умов висновків з ОВД.

Доречним буде також регламентація підстав для надання висновку із ОВД про недопустимість провадження планованої діяльності, яких на сьогоднішній день закон не передбачає. З аналізу справ з ОВД необхідним вбачається закріплення щонайменше таких підстав для надання "негативного" висновку з ОВД:

- наявність встановлених законом заборон чи обмежень, які унеможливають провадження планованої діяльності;
- виявлення такого впливу на довкілля, який попри вжиття передбачених заходів, спрямованих на його запобігання, зменшення, усунення, залишатиметься таким, що унеможливує провадження планованої діяльності згідно з вимогами законодавства;
- наявність обґрунтованих підстав вважати, що провадження планованої діяльності матиме негативний вплив на цілісність та досягнення цілей збереження, визначених для відповідних територій Смарагдової мережі.

Запровадження таких додаткових підстав для відмови та надання висновків про недопустимість провадження планованої діяльності надасть уповноваженому органу законодавчі підстави відсікти звіти з ОВД, які готуються відверто неякісно або в супереч законодавчим заборонам, вимогам щодо допустимого впливу на довкілля, чи вимогам із попередження негативного впливу на цілісність та досягнення цілей збереження територій Смарагдової мережі, а це в свою чергу вивільнить ресурси для якісного аналізу інших звітів з ОВД та підготовки щодо них достатніх та ефективних екологічних умов.

4. Покращення функціонування Єдиного реєстру з ОВД.

Аналіз особливостей функціонування Єдиного реєстру з ОВД показує, що пошук цільових справ у ньому не завжди є зручним і може зайняти чимало часу. Тому пропонується забезпечити належну роботу фільтрів «Назва підприємства або ЄДРПОУ» та «КОАТУУ» та додати ще 1 фільтр «Вид планованої діяльності», який буде сортувати всі справи за видами, які наведені у частинах 2 та 3 статті 3 ЗУ про ОВД та формувати по кожному виду індивідуальний перелік. Зазначення виду планованої діяльності має стати обов'язковим під час створення кожної нової справи у Єдиному реєстрі з ОВД. Крім цього, пропонується додати відповідну позначу до всіх, вже наявних у цьому реєстрі справ.

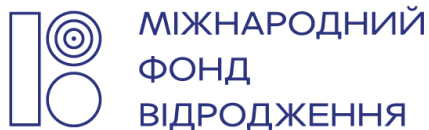
Також варто враховувати, що зазвичай процедура ОВД є лише частиною отримання дозвільних документів на провадження планованої діяльності. Тому інформацію про загальний дозвільний статус того чи іншого проєкту доводиться шукати в інших реєстрах. Зважаючи на це, доцільною є інтеграція Єдиного реєстру з ОВД з іншими реєстрами дозвільної документації, наприклад реєстром ДАБІ, реєстром спецдозволів на користування надрами від Держгеонадр тощо. Користувач Єдиного реєстру з ОВД також має отримати можливість перевірити, чи вже було видано рішення про провадження планованої діяльності по кожній справі, де було видано висновок з ОВД.

5. Публікація матеріалів післяпроєктного моніторингу в Єдиному реєстрі з ОВД.

Необхідно внести зміни до Порядку ведення Єдиного реєстру з оцінки впливу на довкілля, якими зобов'язати уповноважений центральний та уповноважені територіальні органи завантажувати на веб-сайт Єдиного реєстру з ОВД в електронному вигляді всі матеріали післяпроектного моніторингу, отримані від суб'єктів господарювання, протягом місяця з дня їх отримання.

Позиції зацікавлених сторін та дії щодо вирішення проблем

1. Потенційна підтримка підвищення ефективності ОВД:
 - 1) громадські організації природоохоронного та соціального спрямування, які зацікавлені у кращому врахуванні їхніх конструктивних пропозицій та підвищенні якості звітів та висновків з ОВД. Дії: залучення до адвокатування та активної підтримки пропонованих змін.
 - 2) жителі населених пунктів, що страждають від господарської діяльності зі значним негативним впливом. Дії: залучення до акцій та інформаційних кампаній на підтримку пропонованих рішень в процедурі ОВД та протистояння ініціативам, що покликані нівелювати прогрес в сфері ОВД;
 - 3) свідомі чиновники, які хочуть бути більш незалежними у своїх рішеннях від тиску бізнесу та керуватись чіткими рекомендаціями. Дії: надання консультативної підтримки, допомога зі створенням експертних груп.
 - 4) свідомий бізнес, який бажає працювати за прозорими та рівними умовами. Дії: залучення до інформаційних кампаній щодо ефективності та необхідності ОВД для самого бізнесу.
2. Очікувані противники пропонованих змін:
 - 1) «брудний» бізнес, який бажає залишити процедуру неефективною та із часом розвалити її. Дії: протистояння спробам лобістів послабити процедуру ОВД та «завалати» позитивні зміни;
 - 2) недобросовісні чиновники, які хочуть увести в ОВД корупційну складову. Дії: відстеження дій, з боку чиновників, що збільшують корупційні ризики, їх публічне висвітлення та протистояння в юридичній площині;
 - 3) лобі великого бізнесу у Верховній раді та Уряді, яке протидіє будь-яким прогресивним змінам. Дії: відстеження та публічне висвітлення дій опонентів, протистояння в юридичній площині.

Матеріал підготовлено за підтримки Міжнародного фонду «Відродження» у межах проекту «Подолання системних порушень у сфері охорони довкілля через виявлення порушень у процедурі оцінки впливу на довкілля (ОВД)». Матеріал відображає позицію авторів і не обов'язково збігається з позицією Міжнародного фонду «Відродження».

Міжнародний фонд «Відродження» - одна з найбільших українських благодійних фондаций, що з 1990-го року допомагає розвивати в Україні відкрите суспільство на основі демократичних цінностей. За час своєї діяльності Фонд підтримав близько 20 тисяч проектів на суму понад 200 мільйонів доларів США. Фонд заснований філантропом Джорджем Соросом і є частиною міжнародної мережі Фондацій відкритого суспільства (Open Society Foundations).